

МИСТЕЦТВО

ПРОГРАМА ДЛЯ 5 – 9 КЛАСІВ

Пояснювальна записка

Мистецтво – особлива форма відображення дійсності, естетичний художній феномен, який передає красу навколишнього світу, внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних категорій «краса», «гармонія», «ритм», «пропорційність», «довершеність». Особливості опанування мистецтва в школі пов'язані з його багатограним впливом на свідомість і підсвідомість людини, її емоційно-почуттєву сферу, художньо-образне мислення і творчі здібності. Мистецтво сприяє художньо-естетичному розвитку людини та стимулює готовність особистості брати участь у різних формах культурного життя суспільства.

Визначення мети навчання мистецтва в основній школі зумовлене основними функціями мистецтва: естетичною, навчально-пізнавальною, духовно-виховною, комунікативною, емоційно-терапевтичною.

Програма розроблена відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти. Вона ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного та інтегративного підходів. *Особистісно зорієнтований підхід* забезпечує розвиток в учнів індивідуальних художніх здібностей (музичних, образотворчих та ін.), творчого потенціалу. *Компетентнісний підхід* сприяє формуванню ключових предметних і міжпредметних компетентностей, насамперед загальнокультурних і художньо-естетичних. *Діяльнісний підхід* спрямований на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у навчальній та соціокультурній практиці. *Інтегративний підхід* виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжпредметних зв'язків з предметами інших освітніх галузей, інтеграції шкільного навчання мистецтв із соціокультурним середовищем.

Метою навчання мистецтв в основній школі є виховання в учнів ціннісно-світоглядних орієнтацій у сфері мистецтва, розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей і способів художньої діяльності, формування потреби в творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні.

Мета досягається шляхом реалізації таких **завдань**:

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів, естетичних ідеалів;
- формування системи художніх знань, яка відображає видову специфіку і взаємодію мистецтв;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ;
- стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до діалогу;
- розвиток художніх здібностей, критичного мислення;
- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі у соціокультурному житті.

Навчання мистецтва ґрунтується на **принципах**:

- наступності між початковою, основною і старшою школою;
- поєднання загальнолюдського, національного та етнокраєзнавчого аспектів змісту освіти;
- інтегративності, спрямованості на поліхудожнє виховання учнів;
- креативності (пріоритет творчої самореалізації);
- варіативності змісту, методів, технологій;
- діалогічності, полікультурності.

Характеристика структури програми та особливості організації навчально-виховного процесу

Структура програми «Мистецтво» зумовлена логікою побудови всього курсу, яка забезпечує цілісність змісту мистецької освіти в основній школі. Логічна послідовність тем за роками навчання (однакова і для автономного викладання музичного та образотворчого мистецтва, і для інтегрованого курсу) охоплює такі ключові естетичні категорії, як *види, жанри, стилі* мистецтва. Спільна тематика кожного року розподіляється на окремі теми варіативно, адже змістове наповнення конкретизується відповідно до специфіки кожного з блоків програми: предметів «Музичне мистецтво» і «Образотворче мистецтво» чи інтегрованого курсу «Мистецтво».

Основні види діяльності учнів на уроках охоплюють художньо-творче самовираження; сприймання, інтерпретацію та оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва й засвоєння відповідної мистецької термінології.

У 5-7 класах пріоритетними є різноманітні форми практичної діяльності учнів, під час якої відбувається їхнє самовираження у співі, інструментальному музикуванні, малюванні, ліпленні, конструюванні, театралізації тощо. Учні засвоюють особливості мови різних видів мистецтва (5 кл.), палітру жанрів музичного та образотворчого мистецтва (6 кл.), новітні явища в мистецтві в єдності традицій і новаторства (7 кл.). У 8 – 9 класах учні опановують стилі та напрями мистецтва, які історично склалися впродовж епох, тому пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проєктів. Водночас поглиблюються знання термінології (мистецтвознавча і культурологічна пропедевтика).

Окрім внутрішньої галузевої інтеграції, доцільно використовувати міжпредметні зв'язки й з іншими освітніми галузями: «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Технології», «Здоров'я і фізична культура» та ін.

Програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального художнього матеріалу. Він має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та співу,

орієнтуючись на навчальну тематику та критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів, враховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про цілісну драматургію уроку. Предмети мистецтва в загальноосвітній школі мають важливе естетико-виховне спрямування, якому підпорядковуються дидактичні завдання, тому вчитель має сприяти зростанню в учнів інтересу до мистецтва, розвитку здатності емоційно реагувати на художні твори і знаходити в них особистісний смисл. Отже, головне надзавдання вчителя – створити захоплюючу емоційно піднесену атмосферу, щоб кожний урок став справжнім **уроком мистецтва**, надихав учнів на творчість – в особистісній і соціокультурній діяльності.

Години резервного часу використовуються на розсуд вчителя – на відвідування музеїв, виставок, театрів тощо.

Загальна тематична структура програми

Клас	Тема	Кількість годин на тиждень	
		Інтегрований курс «Мистецтво»	
		Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво
5	Види мистецтва	1	1
6	Жанри мистецтва	1	1
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	1	1
		Інтегрований курс «Мистецтво»	
8	Мистецтво в культурі минулого		1
9	Мистецтво в культурі сучасності		1

Особливості оцінювання результатів навчання

Багатокомпонентність змісту мистецької освіти зумовлює багатофункціональність оцінювання досягнень учнів у цій галузі, єдність *діагностичної, коригувальної, стимулюючо-мотиваційної, навчальної, виховної, розвивальної, прогностичної функцій*.

Об'єктами перевірки та оцінювання результатів мистецької освіти мають стати основні **компетентності**:

- предметні мистецькі (зокрема інтерпретаційні та діяльно-творчі);
- міжпредметні естетичні (естетичні оцінки й ставлення);
- ключові (загальнокультурні, інформаційно-комунікативні, соціальні).

Система оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» ґрунтується на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісних досягнень. Як відомо, значну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музичний слух, вокальні дані, відчуття ритму, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які впливають на освітні результати учнів. Тому індивідуальний і диференційований підходи до оцінювання мають надзвичайно важливе значення. Комплексна перевірка та оцінка, яка інтегрує результати різних видів діяльності учнів – інформаційно-пізнавальної, практичної, творчої, – дають змогу вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи особистість) оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю.

До основних видів оцінювання належать: *поточне* (виконує діагностичну, стимулюючу коригуючу функції) і *підсумкове* (семестрове і річне). Додатковими засобами стимулювання пізнавальної активності учнів є самооцінка та взаємне оцінювання.

Тематична структура програми «Музичне мистецтво» (5 – 7 кл.)

35 год на рік (1 год на тиждень), з них 4 год – резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види музичного мистецтва	Музика як вид мистецтва
		Народна музика
		Професійна музика
		Взаємодія музики з іншими видами мистецтва (образотворче мистецтво, архітектура, література, театр, цирк, кіно)
6	Жанри музичного мистецтва	Жанри камерно-вокальної музики
		Жанри хорової музики
		Жанри камерно-інструментальної музики
		Жанри симфонічної музики
7	Музика: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Новітні музичні явища

5 клас. Види музичного мистецтва	
Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Музика як вид мистецтва	<i>Учень знає і розуміє:</i>

<p>Народна музика</p>	<ul style="list-style-type: none"> • основні засоби музичної виразності, їх роль у створенні музичного образу; • особливості народних пісень і танців, народних музичних інструментів; • значення музики в житті, зокрема в побуті, медіа-просторі; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дотримуватися правил співу; • виразно виконувати народні пісні з елементами театралізації, зокрема обрядові, побутові, історичні та ін.; • створювати найпростіший ритмічний супровід до пісні; • інтерпретувати зміст прослуханих музичних творів; • розрізняти тембри співацьких голосів, звучання українських народних інструментів; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • музичні знання та вміння у власному житті
<p>Професійна музика</p> <p>Взаємодія музики з іншими видами мистецтва</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • характерні ознаки програмної та непрограмної, вокальної та інструментальної, хорової та симфонічної музики; • зв'язок народної і професійної музики; • особливості взаємодії музики та інших видів мистецтва (образотворче мистецтво, література, театр, цирк, кіно); • різновиди ансамблів та оркестрів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • порівнювати твори вокальної та інструментальної музики; • передавати музичні образи в малюнках, пластичних імпровізаціях; • орієнтуватися в поняттях «вокальна», «інструментальна», «хорова», «симфонічна музика»; • розрізняти тембри інструментів симфонічного оркестру;

	<ul style="list-style-type: none"> • характеризувати засоби музичної виразності; • інтерпретувати зміст музичних творів і творів інших видів мистецтва; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • музичні знання та вміння, зокрема форми взаємодії музики з іншими видами мистецтва в процесі комунікації
<p style="text-align: center;">Наприкінці 5 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати зміст музичних творів, зокрема у їх взаємозв'язках з іншими видами мистецтва; передавати враження від музики вербальними, художніми засобами, засобами ритмопластики та театралізації; • виконувати пісні серед однолітків, у родині з рухами та ритмічним акомпанементом; • розуміти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності; • висловлювати власні судження про музику та інші види мистецтва, виявляти естетичне ставлення до них, брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу музики, співпрацювати в малих і великих групах; • проявляти допитливість у процесі пізнання музики, використовувати різні друковані джерела інформації про музичне мистецтво у навчально-пізнавальній та соціокультурній діяльності 	
6 клас. Жанри музичного мистецтва	
Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
<p>Жанри камерно-вокальної музики</p> <p>Жанри хорової музики</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • характерні ознаки жанрів камерно-вокальної та хорової музики (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, меса, літургія та ін.) відповідно до їх призначення; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • порівнювати камерно-вокальні та хорові жанри;

	<ul style="list-style-type: none"> • виконувати пісні, які виражають різні естетичні почуття; • інтерпретувати образний зміст камерно-вокальних і хорових творів; • визначати композиційну будову (форму) музичних творів різних камерно-вокальних і хорових жанрів, типи розвитку; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набуті знання про вокальну та хорову музику у власній виконавській діяльності
<p>Жанри камерно-інструментальної музики</p> <p>Жанри симфонічної музики</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • характерні ознаки музичних жанрів – камерно-інструментальних (прелюдія, скерцо, ноктюрн, етюд, варіації, рондо, соната, квартет та ін.), і симфонічних (увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, сюїта та ін.); • особливості музичних циклів, поєднання жанрів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • співати пісні, зокрема двоголосні; • інтерпретувати інструментальні твори різних жанрів, визначати їх композиційну будову (форму), типи розвитку музики; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набуті знання про інструментальну музику в процесі міжособистісного спілкування
<p align="center">Наприкінці 6 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати музичні твори різних жанрів, усвідомлюючи єдність змісту і форми, типи розвитку музики; • виконувати пісні різних жанрів (соло, в ансамблі, хорі); • застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації, створення домашньої фонотеки, складання програм шкільних і позашкільних концертів; • розуміти зв'язок музики з гуманітарними та природничими дисциплінами, застосовувати міжпредметні компетентності у різноманітній творчій діяльності; 	

- висловлювати оцінні судження щодо музики різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до музичної діяльності, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку щодо музики з думкам інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі;
- - проявляти активність у процесі пізнання музичного мистецтва, використовувати медіаресурси (радіо, телебачення тощо) у пошуковій діяльності

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Музичне мистецтво у нашому житті	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • музичну культуру рідного краю; • особливості аранжування народної та академічної музики; • специфіку традиційної та сучасної обробки народної музики; • особливості відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виразно виконувати пісні, створювати елементарний супровід до них; • порівнювати оригінальні музичні твори та їх аранжування; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знання та вміння з аранжування народної музики у власній виконавській творчості
Новаторство в музичному мистецтві	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості сучасних музичних явищ (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня); • відмінності між рок-оперою, мюзиклом і класичними музично-театральними жанрами; • виражальні засоби електронної музики;

уміє:

- розрізняти та виконувати вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня);
- висловлювати емоційно-ціннісне ставлення до творів сучасного музичного мистецтва;
- створювати власні музичні композиції з використанням комп'ютерних технологій;

застосовує:

- знання про сучасні музичні напрями у власній творчій діяльності

Наприкінці 7 класу учень виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати музику сучасності, розуміючи взаємозв'язок традицій і новаторства;
- виконувати сучасні вокальні твори, зокрема мовою оригіналу, створювати елементарний музичний супровід до них, здійснювати музично-технічне забезпечення шкільних виховних заходів, застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації та у соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок музики з предметами інших освітніх галузей і застосовувати міжпредметні компетентності у процесі самореалізації та у соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо музичних явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументовано доводити власну позицію щодо музичних явищ сьогодення під час дискусії, брати участь у різних видах індивідуальної і колективної музичної діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання музичних явищ сучасності, прагнення використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні програми з музичного мистецтва у пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності

Тематична структура програми «Образотворче мистецтво» (5 – 7 кл.)

35 год на рік (1 год на тиждень), з них 4 год – резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтв	Графіка
		Живопис
		Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво
		Взаємодія образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва (архітектурою, літературою, музикою, театром, цирком, кіно)
6	Жанри мистецтва	Анімалістичний жанр. Пейзаж
		Портретний жанр
		Побутовий жанр. Натюрморт
		Жанри: історичний, міфологічний, релігійний, батальний
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Дизайн

5 клас. Види образотворчого мистецтва

Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Графіка	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• види графіки;• засоби художньої виразності графіки (лінія, штрих, крапка, пляма);• вплив освітлення на виявлення об'єму форми (складові світлотіні); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• обирати формат та різні варіанти розташування елементів композиції;• передавати природні форми засобами художньої виразності графіки;• створювати образи людей враховуючи масштабність і пропорції; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none">• засоби графіки для створення художніх образів;• різні графічні техніки та матеріали
Живопис	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• види живопису;• засоби художньої виразності живопису (колір, кольорові сполучення, насиченість, світлота, відтінок);• особливості гармонії кольорів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• передавати плановість засобами живопису;• утворювати нові кольори та їхні відтінки; <p>застосовує :</p> <ul style="list-style-type: none">• різні техніки живопису;• набуті знання та уміння з кольорознавства у творчій діяльності

<p>Скульптура.</p> <p>Декоративно-прикладне мистецтво</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види скульптури; • засоби художньої виразності скульптури (об'єм, форма, фактура); • скульптурні техніки та матеріали; • закономірності стилізації та композиційні особливості творів декоративно-прикладного мистецтва; • види орнаментів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створювати образи людей, тварин, сюжетно-тематичні композиції з різних пластичних матеріалів; • стилізувати природні форми (тварин, птахів, квітів) для створення декоративних композицій у різних форматах; • використовувати символіку кольорів при створенні декоративних композицій; <p>застосовує :</p> <ul style="list-style-type: none"> • різні техніки, прийоми та матеріали для реалізації творчого задуму у декоративних і скульптурних композиціях
<p>Взаємодія образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості засобів художньої виразності різних видів мистецтва; • зв'язок образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва з іншими видами мистецтва (архітектурою, музикою, літературою, театром, цирком, кіно); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • створювати композиції з урахуванням особливостей різних видів мистецтва; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відповідні засоби художньої виразності, техніки та матеріали для створення композицій
<p style="text-align: center;">Наприкінці 5 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розрізняти види образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, порівнювати засоби художньої виразності творів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, інтерпретувати 	

їх зміст;

- розуміти взаємодію образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва з іншими видами мистецтва (архітектурою, літературою, музикою, театром, цирком, кіно) та застосовувати міжпредметні компетентності у художньо-творчій діяльності;
- виконувати творчі роботи у різних видах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, виготовляти сувеніри (індивідуально, в колі однолітків, в родині);
- висловлювати власні судження про образотворче та декоративно-прикладне мистецтво, виявляти естетичне ставлення до них, брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, співпрацювати в групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, використовувати різні друковані джерела інформації про них у навчально-пізнавальній діяльності

6 клас. Жанри образотворчого мистецтва

Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Анімалістичний жанр. Пейзаж	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• особливості анімалістичного і пейзажного жанрів;• види пейзажів;• закони лінійної та повітряної перспективи; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• створювати образи тварин (площинні та об'ємні, у статиці та динаміці);• передавати уявний простір засобами лінійної та повітряної перспективи; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none">• прийоми komponування елементів зображення у певному форматі у процесі створення врівноваженої анімалістичної та пейзажної композиції
Портретний жанр	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• особливості портретного жанру;

	<ul style="list-style-type: none"> • види портрету; • послідовність побудови голови людини на площині; • основні пропорції побудови фігури людини (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці); <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконувати начерки голови та постаті людини (по пам'яті, за уявою); • створювати образ людини в на площині та об'ємі; • передавати міміку, емоційні стани, жести людини; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • художні прийоми для створення шаржів, карикатур
<p>Побутовий жанр. Натюрморт</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості побутового жанру і натюрморту; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконувати пошукові ескізи варіантів компоновки елементів натюрморту; • спрощувати природні форми до геометричної подібності; • передавати засобами світлотіні та колірними відношеннями цілісність групи предметів, їх об'єм, освітленість; • відтворювати сцени з повсякденного життя людей у сюжетно-тематичних і декоративних композиціях; <p>застосовує :</p> <ul style="list-style-type: none"> • різні техніки та матеріали у процесі виконання натюрморту
<p>Жанри: історичний, міфологічний, релігійний, батальний</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості історичного, міфологічного, релігійного, батального жанрів; • специфіку компонування елементів сюжетно-тематичних композицій; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виконувати замальовки, начерки, ескізи композиції;

	<ul style="list-style-type: none"> • створювати сюжетно-тематичні композиції історичного, батального, релігійного, міфологічного жанрів; • обирати техніку виконання залежно від задуму; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • закони композиції та кольорознавства при створенні сюжетно-тематичної картини
<p style="text-align: center;">Наприкінці 6 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати твори образотворчого мистецтва різних жанрів; • виконувати творчі роботи у різних жанрах образотворчого мистецтва, оформлювати шкільні тематичні виставки; • розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з гуманітарними та природничими дисциплінами, застосовувати міжпредметні компетентності у творчій діяльності; • висловлювати оцінні судження щодо творів образотворчого мистецтва різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до художньої діяльності, брати участь у дискусіях з приводу мистецтва, порівнювати власну думку з думками інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі; • проявляти активність у процесі пізнання образотворчого мистецтва, використовувати у пошуковій діяльності медіаресурси (радіо, телебачення тощо) 	
<p style="text-align: center;">7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства</p>	
<p style="text-align: center;">Зміст</p>	<p style="text-align: center;">Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</p>
<p style="text-align: center;">Мистецтво в нашому житті</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види архітектури; • особливості побудови інтер'єру та екстер'єру; • архітектурні пам'ятки рідного краю, України; • види декоративно-прикладного мистецтва (розпис, вишивка, писанкарство, витинанка, народна іграшка тощо); • значення берегової символіки в народному мистецтві; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • зображувати архітектурні споруди, різного призначення (по пам'яті, за уявою); • створювати ескізи архітектурних проектів, інтер'єрів;

	<ul style="list-style-type: none"> • розробляти ескізи вишивки з урахуванням традиційної орнаментики та символіки кольорів; • виконувати творчі роботи в техніці «Витинанка»; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • елементи декоративного розпису для оформлення виробів; різноманітні техніки та прийоми в процесі виготовлення писанки
<p style="text-align: center;">Дизайн</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види дизайну (графічний, промисловий, ландшафтний, арт-дизайн); • особливості засобів виразності видів дизайну; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розробляти ескіз дизайну середовища; • проектувати і моделювати транспортні засоби та побутові вироби, зокрема на основі природних аналогів; • розробляти ескізи одягу з урахуванням традицій і сучасної моди; • розробляти ескізи для різних видів поліграфічної продукції; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • засоби арт-дизайну у власному житті

Наприкінці 7 класу учень виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати художні явища сучасності в єдності традицій і новаторства, розуміти їх зв'язки з природним, соціальним і культурним середовищами;
- виконувати творчі роботи з урахуванням особливостей мистецьких явищ сучасності; здійснювати художнє оформлення шкільних і позашкільних виховних заходів, застосовувати набуті художні знання і вміння для самореалізації та у соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з предметами інших освітніх галузей та застосовувати міжпредметні компетентності у процесі самореалізації та у соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо художніх явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументовано доводити власну позицію під час дискусії, брати участь у художній і соціокультурній діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання художніх явищ сучасності, використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні програми у пошуково-дослідницькій діяльності

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво» (5 – 7 кл.)

70 год на рік (2 год на тиждень), з них 8 год – резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтва	Народне і професійне мистецтво
		Взаємодія і синтез мистецтва
6	Жанри мистецтва	Образи природи в мистецьких жанрах
		Образ людини в мистецьких жанрах
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво у нашому житті
		Новітні мистецькі явища
		Стили та напрями мистецтва: бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм
		Екранні мистецтва. Форми поширення мистецтва (музеї, медіа, реклама)

5 клас. Види мистецтва

Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Народне і професійне мистецтво	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• основні засоби музичної виразності, їх роль у створенні музичного образу;• особливості народних пісень і танців, зв'язок народної і професійної музики;• характерні ознаки вокальної та інструментальної музики;• види та засоби художньої виразності графіки, живопису, скульптури;• особливості декоративно-прикладного мистецтва, стилізації;• види орнаментів і символіку кольорів; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• виконувати пісні, зокрема з елементами театралізації, ритмічним супроводом;• порівнювати та інтерпретувати зміст прослуханих вокальних та інструментальних творів програмної та непрограмної музики;• розрізняти тембри співацьких голосів, українських народних інструментів, інструментів симфонічного оркестру;• створювати композиції з графіки, живопису, скульптури, використовуючи різні техніки та матеріали;• добирати формат і варіанти розташування елементів композиції, передавати плановість; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none">• набуті музичні знання та вміння для творчої самореалізації;• різні техніки та матеріали графіки, живопису, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва для реалізації творчих задумів
Взаємодія і синтез мистецтв	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none">• особливості взаємодії різних видів мистецтва (музики, образотворчого мистецтва, архітектури, літератури тощо) та специфіку синтетичного мистецтва (хореографія,

театр, цирк, кіно);

уміє:

- інтерпретувати образний зміст творів різних видів мистецтва;
- добирати тематичні мистецькі колекції, передавати зміст музичних образів у малюнках;

застосовує:

- знання особливостей мови різних видів мистецтва та їх взаємозв'язків у процесі комунікації та художньо-творчої самореалізації

Наприкінці 5 класу учень виявляє здатність:

- інтерпретувати зміст творів різних видів мистецтва, усвідомлюючи їх специфіку та взаємодію;
- виконувати пісні, зокрема з імпровізованими рухами та ритмічним акомпанементом;
- виконувати творчі роботи у різних видах образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва;
- розуміти зв'язок різних видів мистецтва та застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності;
- висловлювати власні судження про мистецтво, виявляти естетичне ставлення до мистецької діяльності, брати участь у міжособистісному спілкуванні, співпрацювати в малих і великих групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання мистецтва, використовувати різні друковані джерела інформації у навчально-пізнавальній діяльності

6 клас. Жанри мистецтва

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

Зміст

Образ людини у мистецьких жанрах

Учень

знає і розуміє:

- характерні ознаки камерно-вокальних і хорових жанрів (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, літургія та ін.), типи розвитку музики;
- особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, побутовий, історичний, міфологічний, релігійний, батальний);

уміє:

- виконувати пісні, імпровізувати нескладний супровід до них;
- інтерпретувати образний зміст і визначати форму творів камерно-вокальної і хорової музики різних жанрів;
- створювати образи людини (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці), дотримуючись пропорцій побудови голови, фігури;
- створювати сюжетно-тематичні композиції в історичному, міфологічному, релігійному, батальному жанрах, komponувати елементи зображення у певному форматі;

застосовує:

- набуті знання про жанри вокальної музики у власній виконавській діяльності;
- закони кольорознавства, прийоми композиції, техніки та матеріали у художньо-практичній діяльності відповідно до творчого задуму

Образи природи у мистецьких жанрах

Учень

знає і розуміє:

- характерні ознаки музичних жанрів – камерно-інструментальних (прелюдія, ноктюрн, рондо, варіації, етюд-картина, соната тощо) і симфонічних (увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, симфонічна сюїта тощо), типи розвитку музики;

- особливості жанрів образотворчого мистецтва (пейзаж, натюрморт, анімалістичний жанр);

уміє:

- виконувати народні та композиторські пісні;
- інтерпретувати зміст і визначати форму творів камерно-інструментальної та симфонічної музики різних жанрів;
- створювати живописні й графічні пейзажі та натюрморти;
- створювати образи тварин (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці);
- передавати уявний простір засобами лінійної та повітряної перспективи;

застосовує:

- набуті знання про жанри інструментальної музики у процесі міжособистісного спілкування;
- набуті знання про жанри образотворчого мистецтва у процесі інтерпретації художніх творів;
- закони кольорознавства, прийоми композиції, техніки та матеріали у художньо-практичній діяльності відповідно до творчого задуму

Наприкінці 6 класу учень виявляє здатність:

- інтерпретувати твори мистецтва різних жанрів, усвідомлюючи єдність змісту і форми, типи розвитку музики;
- виконувати пісні різних жанрів (соло, в ансамблі, хорі), створювати домашню фонотеку, складати програми шкільних і позашкільних концертів;
- виконувати творчі роботи у різних жанрах образотворчого мистецтва, оформлювати шкільні тематичні виставки;
- розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей і застосовувати міжпредметні компетентності у різноманітній творчій діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо творів мистецтва різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до мистецької діяльності, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку з думкам інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі;
- проявляти активність у процесі пізнання мистецтва, використовувати у пошуковій діяльності медіаресурси

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Зміст

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

Мистецтво у нашому житті

Учень

знає і розуміє:

- музичну культуру рідного краю;
- особливості аранжування народної та академічної музики;
- особливості відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці;
- особливості архітектури як виду мистецтва;
- найвідоміші архітектурні пам'ятки рідного краю, України;
- особливості декоративно-прикладного мистецтва (розпис, писанкарство, вишивка, витинанка, народна іграшка тощо);

уміє:

- виконувати пісні, створювати вокальні та інструментальні імпровізації;
- порівнювати оригінальні музичні твори та варіанти їх обробок, аранжувань;
- створювати архітектурні образи у різних техніках (по пам'яті, за уявою);
- розробляти ескізи виробів декоративно-прикладного мистецтва та виконувати творчі роботи (розпис, вишивка, витинанка, народна іграшки тощо) з урахуванням традицій;

застосовує:

- знання та вміння з аранжування музики у власній виконавській творчості;
- знання особливостей архітектури та декоративно-прикладного мистецтва у побуті

Новітні мистецькі явища, дизайн

Учень

знає і розуміє:

- особливості новітніх музичних явищ (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня, мюзикл електронна музика);
- види дизайну (графічний, промисловий, ландшафтний, арт-дизайн);

уміє:

- виконувати вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня);

	<ul style="list-style-type: none"> • створювати власні музичні композиції з використанням комп'ютерних технологій; • розробляти ескізи дизайну середовища, транспорту, побутових виробів, одягу, поліграфічної продукції; <p><i>застосовує:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • знання про новітні музичні явища у власній творчій діяльності; • дизайнерські вміння у власному житті
<p style="text-align: center;"><i>Наприкінці 7 класу учень виявляє здатність:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно інтерпретувати мистецькі явища сучасності, розуміючи їх зв'язок із природним, соціальним і культурним середовищами; • виконувати сучасні вокальні твори, зокрема мовою оригіналу, створювати елементарний музичний супровід до них, застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації; • виконувати творчі роботи з використанням досягнень мистецтва сучасності; здійснювати художнє оформлення шкільних і позашкільних виховних заходів, брати участь у соціокультурній діяльності; • розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей та застосовувати міжпредметні компетентності у соціокультурній діяльності; • висловлювати критичні судження щодо мистецьких явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументовано доводити власну позицію під час дискусії, брати участь у різних видах індивідуальної та колективної мистецької діяльності; • проявляти самостійність у процесі пізнання явищ мистецтва сучасності, використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні програми у пошуково-дослідній діяльності 	

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво» (8 – 9 кл.)

35 год на рік (1 год на тиждень), з них 4 год – резервний час

Клас	Тема року	Теми
8	Мистецтво в культурі	Стилі та напрями мистецтва стародавніх епох і цивілізацій: античний,

	минулого	візантійський, романський, готика, Ренесанс	
		Стилі та напрями мистецтва: бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм	
9	Мистецтво в культурі сучасності	Стилі та напрями мистецтва: імпресіонізм і постімпресіонізм, модернізм і постмодернізм	
		Екранні мистецтва. Форми поширення мистецтва (музеї, медіа, реклама)	

8 клас. Мистецтво в культурі минулого

Зміст	Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів
Стилі та напрями мистецтва	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> особливості стилів і напрямів мистецтва (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс); вітчизняні архітектурні пам'ятки стародавніх епох; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> порівнювати твори різних видів мистецтва певного стилю чи напрямку (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс); створювати макети архітектурних споруд і виконувати живописні та графічні композиції у різних стилях; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> набуті знання і вміння у художньо-творчій діяльності, при виконанні проектів; спеціальну термінологію під час колективних обговорень явищ мистецтва
Стилі та напрями мистецтва (продовження)	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> особливості стилів і напрямів мистецтва (бароко, рококо, класицизм, романтизм,

	<p>реалізм);</p> <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати та порівнювати твори мистецтва різних стилів і напрямів; • виконувати ескізи, композиції, театралізації; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знання і вміння щодо стилів і напрямів мистецтва у художньо-творчій діяльності, при виконанні індивідуальних і групових проектів; • спеціальну термінологію в процесі міжособистісного спілкування
<p style="text-align: center;">Наприкінці 8 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати зміст творів мистецтва різних видів і стилів відповідно до соціокультурного контексту; • розробляти індивідуальні та колективні проекти з мистецтва різних епох; • застосовувати зв'язки між різними видами мистецтва у художньо-творчій діяльності; • висловлювати особистісно-ціннісне ставлення щодо мистецтва різних стилів, виявляти комунікативні вміння в процесі обговорення різних явищ мистецтва в групах, виконувати проекти з мистецтва; • здійснювати самостійну пошукову діяльність щодо мистецтва різних стилів, використовувати музейні матеріали 	
<p style="text-align: center;">9 клас. Мистецтво у культурі сучасності</p>	
<p style="text-align: center;">Зміст</p>	<p style="text-align: center;">Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів</p>
<p>Стилі та напрями мистецтва (продовження)</p>	<p>Учень</p> <p>знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • особливості стилів і напрямів мистецтва (імпресіонізм та постімпресіонізм, різновиди модернізму і постмодернізму); • спадщину видатних діячів вітчизняного мистецтва; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати та порівнювати твори мистецтва різних стилів і напрямів; • створювати живописні, графічні та декоративні композиції у різних стилях і напрямках; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • знання про стилі та напрями мистецтва для самореалізації, виконання проектів, у процесі художньо-творчої та соціокультурної діяльності

<p>Екранні мистецтва. Форми поширення мистецтва</p>	<p>Учень знає і розуміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види екранних мистецтв, жанри кіномистецтва; • форми збереження культурної спадщини, роль музеїв та медіа у поширенні мистецтва; • найвідоміші музеї та галереї рідного краю, України, світу; • значущість мистецтва в діалозі культур; <p>уміє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • класифікувати твори мистецтва різних видів, жанрів, стилів і напрямів; • критично оцінювати сучасні явища культури, зокрема телебачення і рекламу; • створювати ескізи рекламної продукції вітчизняного виробництва; • використовувати комп'ютерні технології, зокрема ресурси Інтернету, для віртуальних екскурсій музеями України та світу, для виконання проектів; <p>застосовує:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набуті художні знання і вміння для саморозвитку, естетизації середовища
<p style="text-align: center;">Наприкінці 9 класу учень виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно інтерпретувати зміст творів мистецтва різних видів і стилів, розуміючи їх значення для розвитку культури; • виконувати творчі роботи та індивідуальні або колективні мистецькі проекти з використанням традиційних і комп'ютерних технологій; • застосовувати зв'язки між різними видами мистецтва у художньо-творчій діяльності; • виявляти особистіно-ціннісне ставлення до художніх явищ сучасності, висловлювати аргументовані оцінки, брати активну участь у дискусіях, шкільних культурно-мистецьких заходах; • здійснювати самостійну пошуково-дослідну діяльність щодо мистецьких явищ різних стилів і напрямів, використовувати комп'ютерні технології для віртуальних екскурсій, презентації результатів проектної діяльності; створення і оформлення шкільних музейних колекцій, галерей, віталень 	

Програму розробили:

Людмила Масол, провідний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук (*керівник групи*);

Оксана Коваленко, начальник відділу Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України;

Галина Сотська, докторант відділу педагогічної естетики та етики Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, кандидат педагогічних наук; старший викладач Житомирського державного педагогічного університету ім. Івана Франка;

Галина Кузьменко, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка;

Жанна Марчук, учитель образотворчого мистецтва гімназії № 290 м. Києва, заслужений учитель України, учитель-методист;

Олена Константинова, вчитель образотворчого мистецтва спеціалізованої школи з поглибленим вивченням англійської мови № 16 м. Києва, вчитель-методист;

Людмила Паньків, доцент кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук;

Ірина Гринчук, доцент кафедри інструментального виконавства Тернопільського національного університету ім. Володимира Гнатюка, кандидат пед. наук;

Надія Новікова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ І– III ст. № 4 м. Бучі, Київська область, заслужений учитель України, кандидат педагогічних наук;

Наталія Овіннікова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ І– III ст. № 119 м. Києва, вчитель-методист.